

Aktualno stanje i problemi u povlačenju sredstava fondova EU

Gabrijela Žalac

Ministrica regionalnoga razvoja i
fondova Europske unije

Opatija, 7. studenoga 2018.

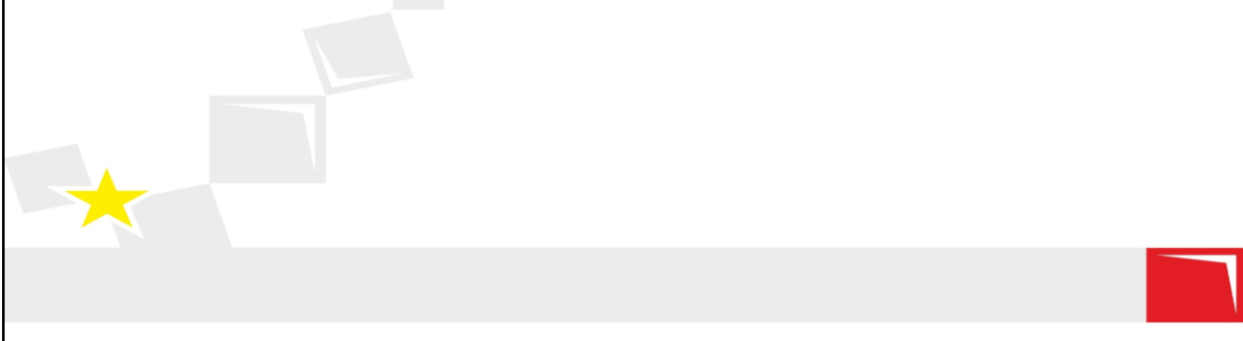

Sadržaj

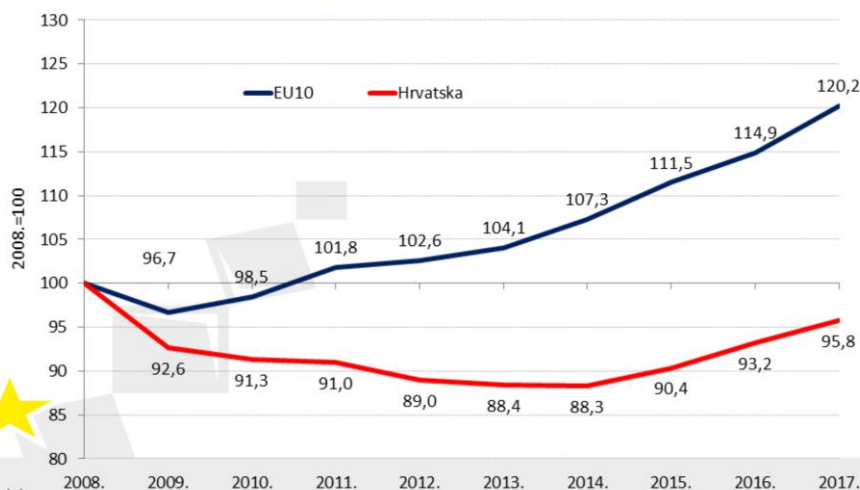
- važnost sredstava fondova EU za rast i investicije
- tijek EU novca
- iskorištenost sredstava po prioritetnim osima
- primjeri EU projekata i najčešći izazovi u provedbi

Važnost sredstava fondova EU za rast i investicije

BDP Hrvatske i država središnje i istočne EU (EU10), 2008=100

U slučaju korištenja punog potencijala fondova EU, BDP bi na godišnjoj razini mogao rasti dodatna 2-3 postotna boda.

Izvor: Eurostat

Napomena: EU10 države su Bugarska, Češka, Estonija, Mađarska, Latvija, Litva, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija.

Ovih 120,2 je ukupan rast svih BDP-ova EU10 država. Od 2008. do 2017. godine BDP država EU10 porastao je za 20,2%, dok je istovremeno BDP Hrvatske u tom vremenu smanjen za 4,2%. Imali smo 6 godina recesije i zadnje tri godine blagi oporavak. Koliko nam je važno da koristimo fondove EU i time doprinesemo gospodarskom oporavku, govori i procjena da u slučaju korištenja punog potencijala fondova EU, BDP bi na godišnjoj razini mogao rasti dodatna 2-3 postotna boda i mogli bi tako brže uloviti raskorak i smanjiti razvojno zaostajanje za nama sličnim državama istočne i središnje Europe.

Kohezijska (Regionalna) politika EU

Regionalna (Kohezijska) politika EU

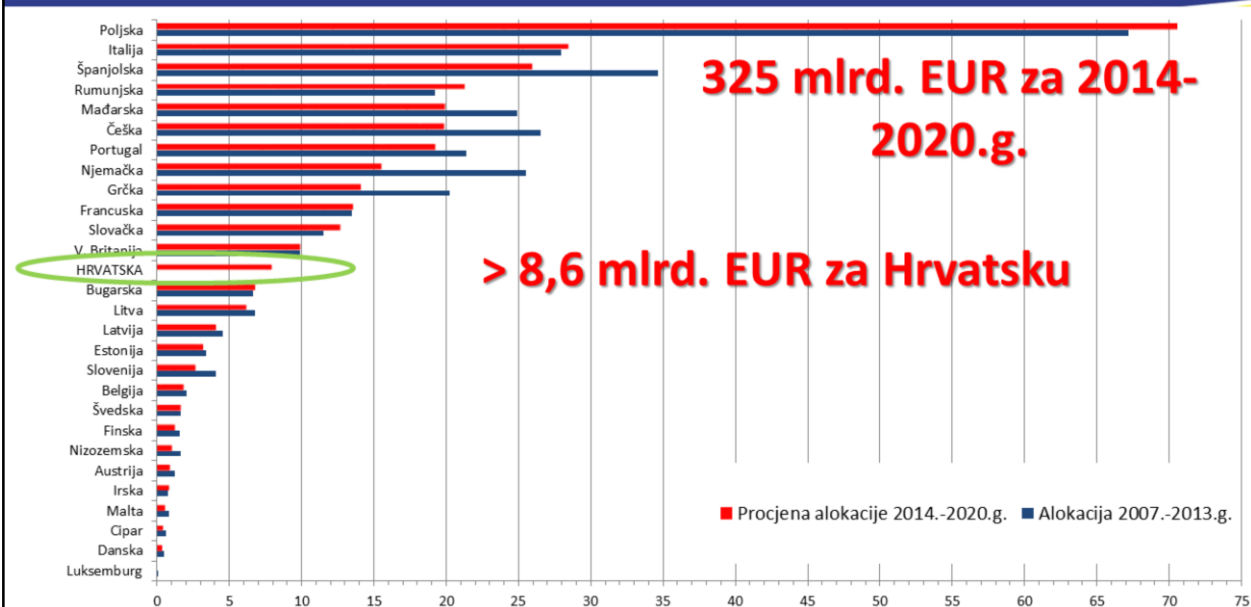
Ulaskom u EU, Hrvatska je postala korisnik Europskih strukturnih i investicijskih fondova čiji ukupan iznos koji je na raspolaganju Hrvatskoj za proračunsko razdoblje 2014.-2020. iznosi preko 10,7 milijardi eura.

Kohezijska politika jedna je od najvažnijih politika koje provodi EU nastojeći unaprijediti ekonomsku i socijalnu koheziju s krajnjim ciljem smanjivanja razvojnih razlika između regija unutar EU. Ona je istovremeno i politika solidarnosti koja osigurava sredstva za nerazvijene regije putem sufinanciranja projekata u sektoru okoliša, prometa, malog i srednjeg poduzetništva, inovacija, obrazovanja, poticanje zapošljavanja, socijalne uključenosti itd.

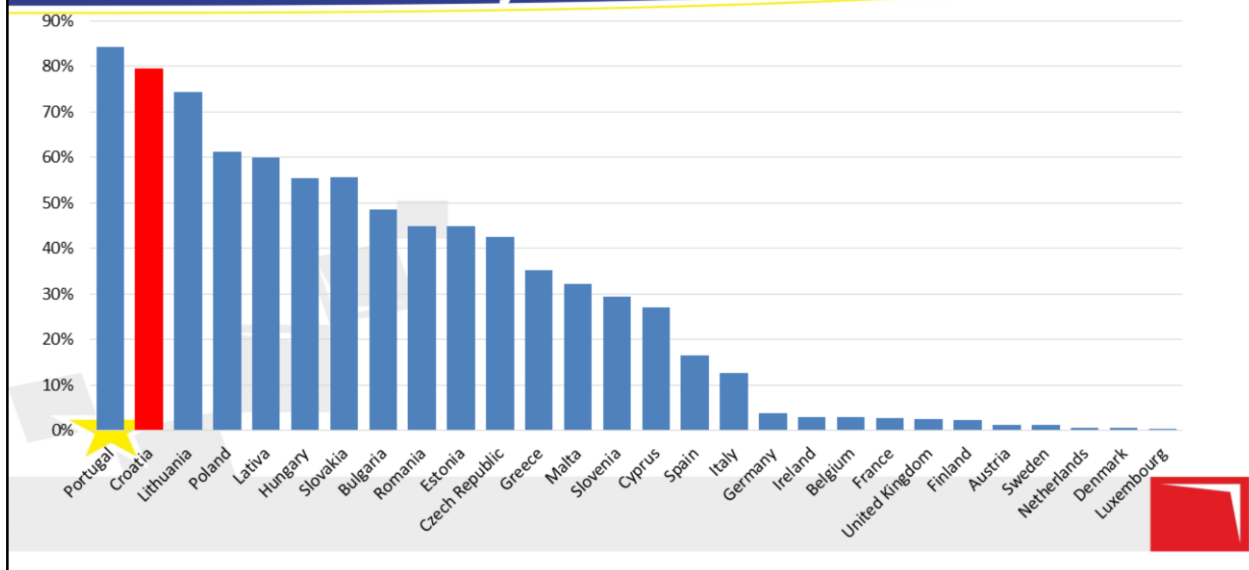
Oko 351,8 milijardi eura, odnosno 32,5 % ukupnog planiranog proračuna EU odvaja se za Kohezijsku politiku. Od toga iznosa oko 8,4 milijarde eura je iznos predviđen za Hrvatsku, odnosno za sufinanciranje projekata u Hrvatskoj.

Kohezijska politika provodi se putem tri fonda: Kohezijskog fonda, Fonda za regionalni razvoj i Europskog socijalnog fonda koji zajedno s Fondom za pomorstvo i ribarstvo te Fondom za ruralni razvoj čine Europske strukturne i investicijske fondove.

Alokacije – Kohezijska politika, mlrd. EUR

Udio sredstava fondova Kohezijske politike u javnim investicijama u državama EU

Izvor: <https://cohesiondata.ec.europa.eu>

Tijek EU novca

ALOKACIJA OBJAVLJENI
NATJEČAJI/POZIVI UGOVARANJE PLAĆANJE
KORISNICIMA OVJERAVANJE
IZJAVE O IZDACIMA DOZNAČENO IZ EK
U RH PRORAČUN

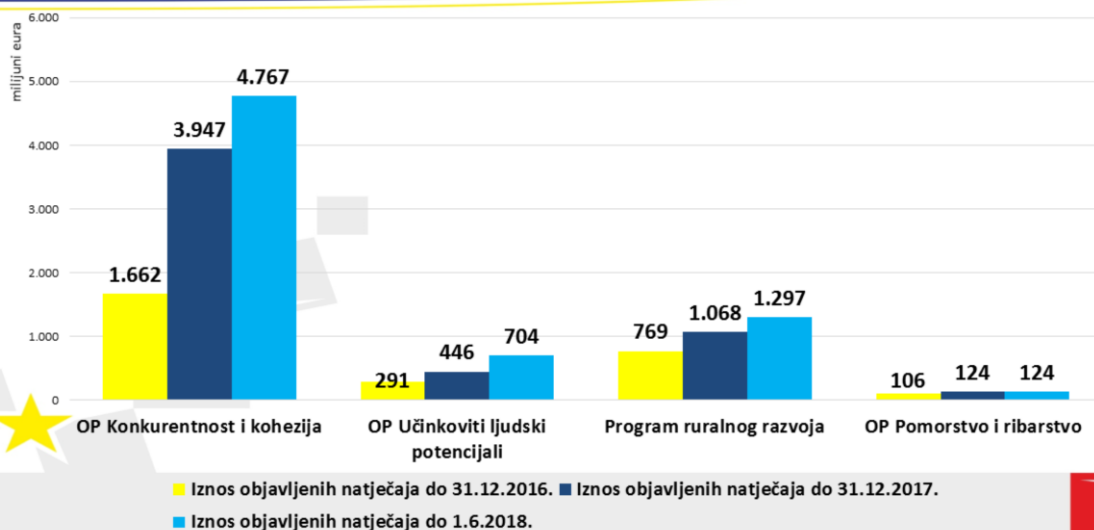
Kako bi se navedena sredstva koja su na raspolaganju RH (10.7 milijardi eura) mogla usmjeriti na projekte, potrebno je provesti cijeli niz koraka, a prvi je objava konkretnog natječaja za sufinanciranje projekata.

Nakon objave natječaja, proces korištenja EU sredstava započinje ugovaranjem projekata. Ugovaranjem projekta i početkom njegove realizacije počinju i financijske obveze po projektu. Stoga je idući korak u tijeku EU novca isplata korisnicima ovisno o dinamici provedbe aktivnosti unutar tih projekata i temeljem provjera namjenskog i ispravnog trošenja sredstava.

Isplaćena sredstva korisnicima se potom ovjeravaju na nacionalnoj razini, odnosno za provjerene i odobrene izdatke izrađuju se Izjave o izdacima koje se uz Zahtjeve za plaćanja šalju Europskoj komisiji nekoliko puta godišnje.

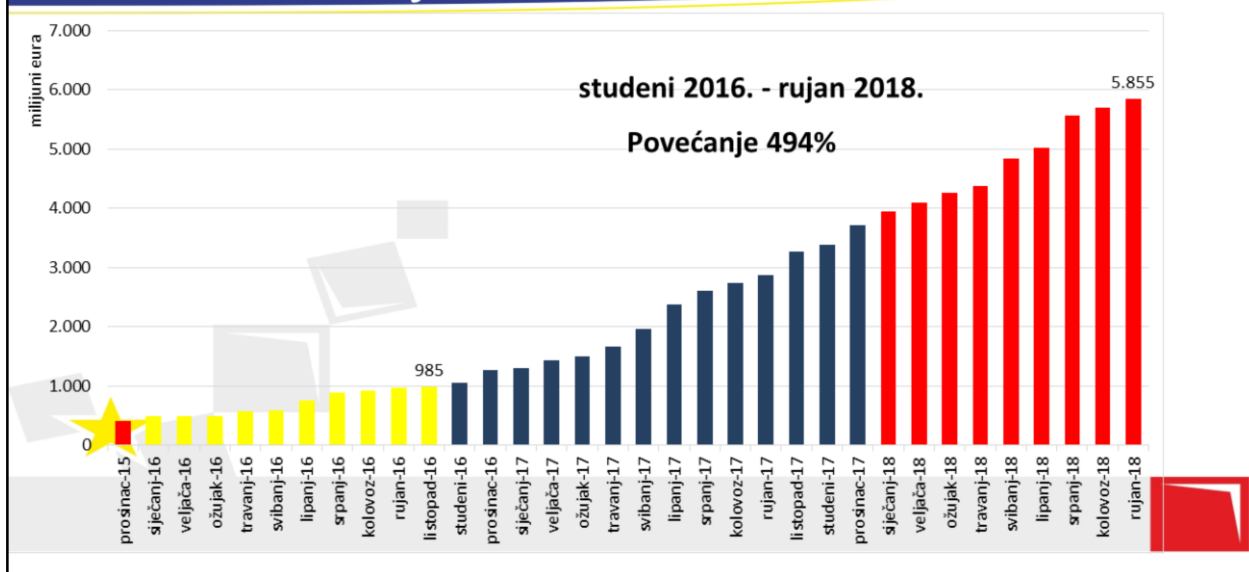
Konačno, slijede isplate iz proračuna EU u proračun države članice.

Objavljeni natječaji po operativnim programima 2014. – 2020.

Tijekom 2017. i 2018. godine (do 1. lipnja) korisnicima je putem natječaja na raspolaganje stavljeno **4,06 milijarde eura** kroz objavu **206 natječaja** u okviru Europskih strukturnih i investicijskih fondova. Time se iznos objavljenih natječaja popeo na **6,9 milijardi eura, što čini 64% ukupne alokacije za razdoblje od 2014. do 2020. godine**. Usporedbe radi, u trogodišnjem razdoblju od 2014. do kraja 2016. godine, bilo je objavljeno natječaja u iznosu 2,8 milijarde eura odnosno 26% od ukupno raspoloživih sredstava, što znači da je tijekom 2017. i 2018. broj objavljenih natječaja porastao 144%. Najveći porast objavljenih natječaja u 2017. bilježi Operativni program Konkurentnost i kohezija te on iznosi 187%. Time je stopa objavljenih natječaja porasla na 70% alokacije za OPKK.

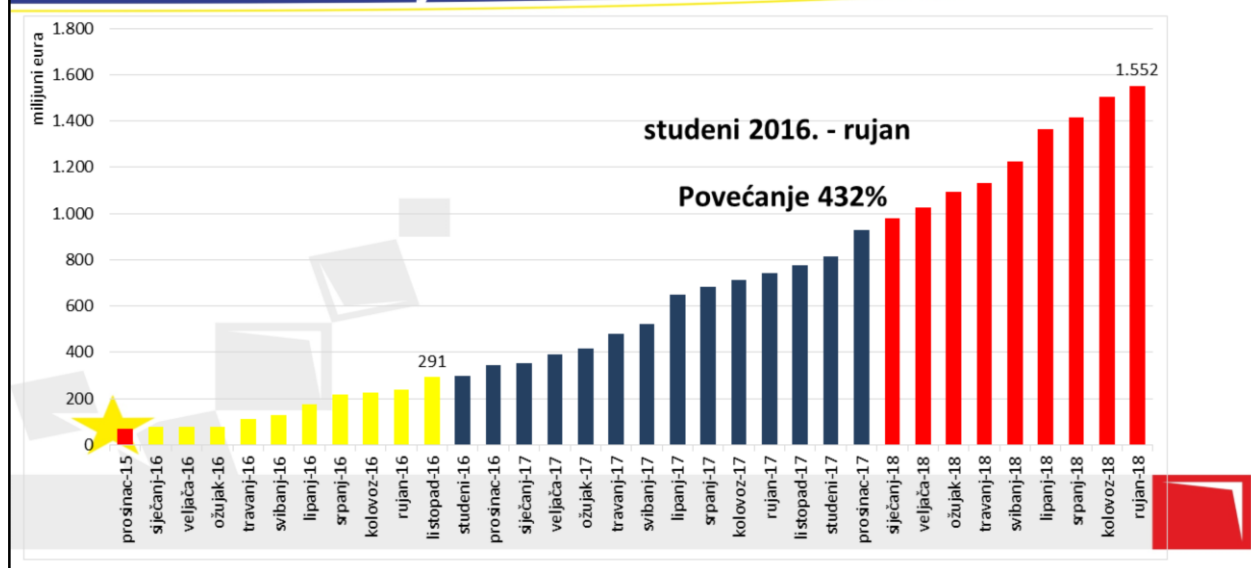
Ugovoreno na razini Europskih strukturnih i investicijskih fondova 2014. – 2020

U mandatu ove Vlade Republike Hrvatske zabilježen je značajan rast ugovaranja EU sredstava na razini Europskih strukturnih i investicijskih fondova 2014. - 2020.

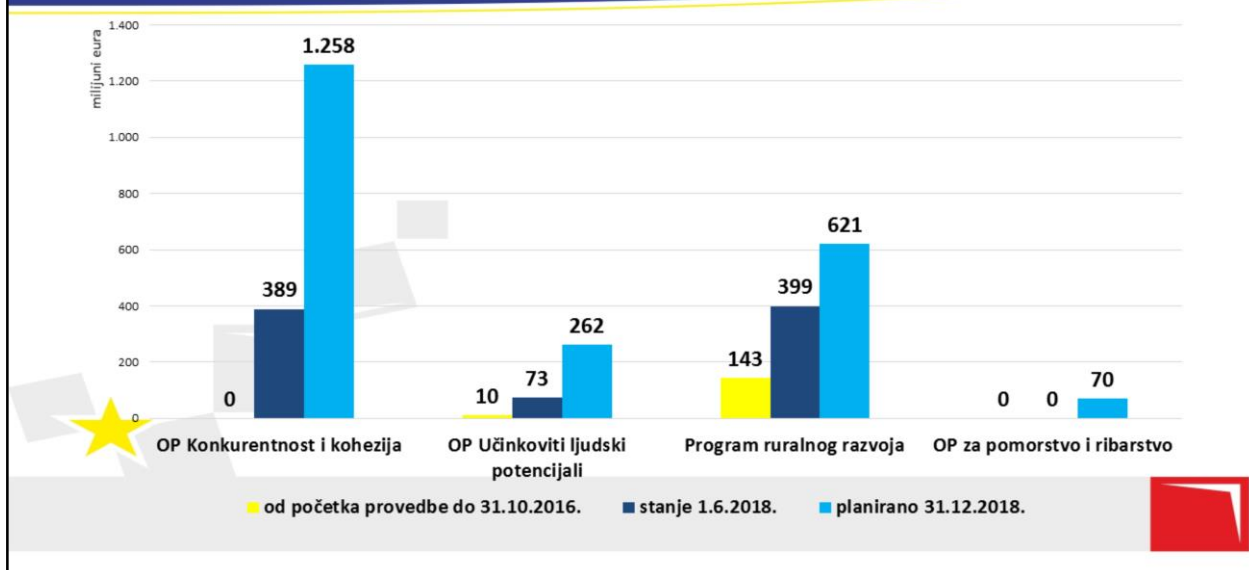
Ugovorena sredstva su porasla s 984 milijuna eura s kraja listopada 2016. godine na 5,86 milijarde eura, što je rast od 494%.

Plaćeno na razini Europskih strukturnih i investicijskih fondova 2014. – 2020.

Zabilježen je i veliki napredak u isplatama EU sredstava na razini Europskih strukturnih i investicijskih fondova 2014. - 2020. Plaćena sredstva korisnicima su porasla s 291 milijuna eura s kraja listopada 2016. godine na 1.55 milijardi eura krajem rujna 2018., što je rast od 432%.

Ovjeravanje operativnih programa 2014. – 2020.

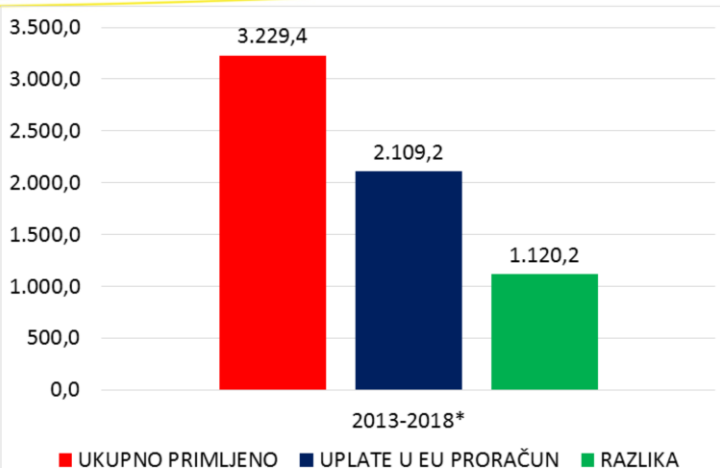
Do kraja listopada 2016. nije bilo ovjerenih sredstava iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija, a od tada do kraja 2017. godine **ovjereno je 389 milijuna eura**. Iz Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali do kraja 2017. godine ovjereno je 73 milijuna eura čime je premašen cilj za 2017. godinu. Vrijednost ovjerenih sredstava na razini svih ESI fondova dosegla je iznos od **860 milijuna eura, odnosno 8% alokacije što je rast od 465% u mandatu ove Vlade**.

Tražena i primljena sredstava iz EK i uplate u EU proračun, u mil. eura

PRIMLJENI IZNOSI SE ODNOSU NA:

Schengenski instrument
Cash flow facility
IPA i Prijelazni instrument
Operativne programe 2007-2013
Operativne programe 2014-2020
Fondovi za azil i unutarnju sigurnost
Izravna plaćanja

U prvih 5 godina članstva, Hrvatska je u plusu od 8,4 milijardi kuna!

Izvor: Ministarstvo financija

* 01.07.2013.-31.05.2018.

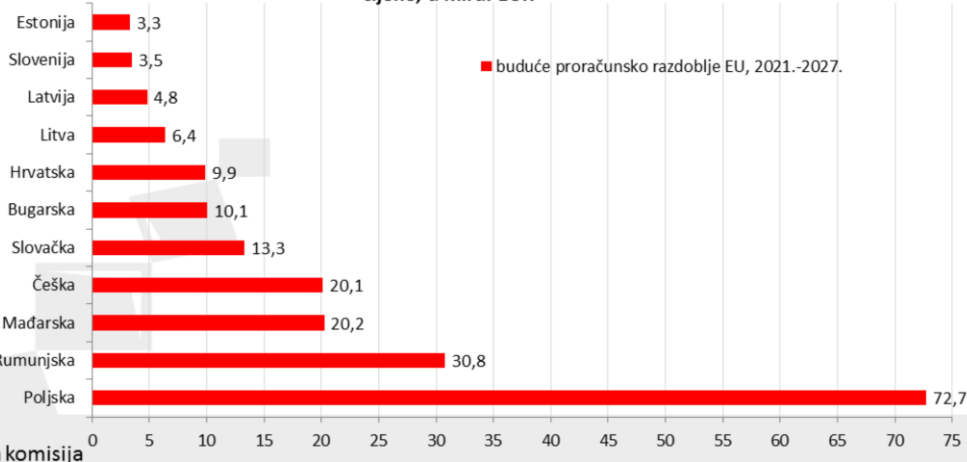
Pregled traženih i primljenih sredstava

U prvih 5 godina članstva, Hrvatska je u plusu od 8,4 milijardi kuna! Već od prve godine ulaska u EU, Hrvatska bilježi pozitivnu proračunsku razliku, odnosno ukupan iznos primljenih sredstava na godišnjoj razini veći je od uplata u EU proračun. Već 2014. godine razlika primitaka i uplata u EU proračun premašila je 85 milijuna eura, da bi u 2016. godini narasla na preko 433 milijuna eura. Podaci za 2018. godinu obuhvaćaju prvih pet mjeseci, u kojima su primici bili za oko 153 milijuna eura veći u odnosu na uplate u EU proračun.

Uplate (odljevi sredstava) se odnose na uplate Republike Hrvatske u zajednički proračun kao države članice dok se priljevi iz proračuna EU odnose na uplate predujmova i refundacija troškova za programe i instrumente kojima RH upravlja.

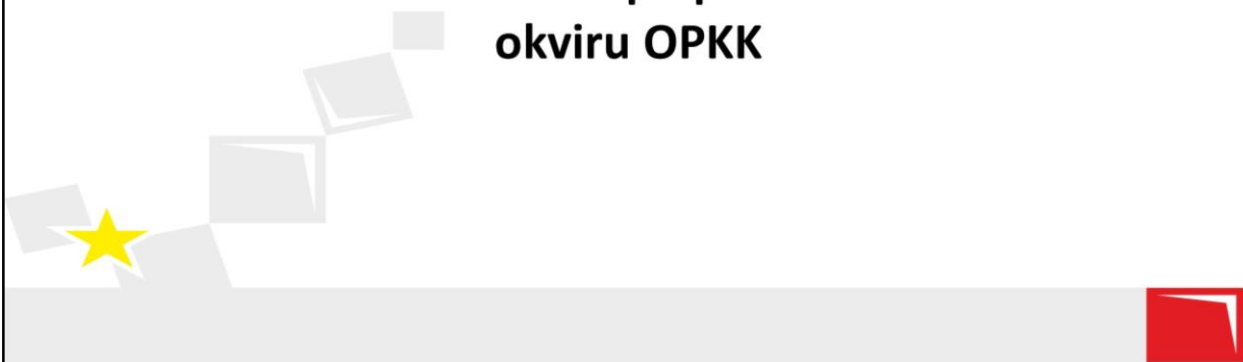
Što nakon 2020.?

Alokacije sredstava Regionalne politike EU, države srednje i istočne Europe, tekuće cijene, u mlrd. EUR

Europska komisija objavila je prijedlog zakonodavnog paketa za Kohezijsku politiku za razdoblje nakon 2020. godine kada će na raspolaganju biti oko 373 milijarde eura, što je nominalno više od 352 milijarde eura koji su na raspolaganju za sadašnje proračunsko razdoblje (2014.-2020.). Sredstva će se u velikoj mjeri usmjeriti na inovacije, potporu malim poduzećima, digitalne tehnologije, osuvremenjivanje industrije te borbu protiv klimatskih promjena. Sukladno najavama, BDP po glavi stanovnika ostao je glavni kriterij za dodjelu sredstava Kohezijske politike te je Republici Hrvatskoj za razdoblje 2021.-2027. dodijeljeno 9.89 milijardi eura, što predstavlja povećanje od gotovo 10% izraženo u tekućim cijenama u odnosu na trenutno financijsko razdoblje, a kada gledamo u stalnim cijenama, Republika Hrvatska bi u idućem proračunskom razdoblju ipak ostvarila smanjenje alokacije u iznosu oko 5,6%. Početno najavljeni veliki rezovi za Kohezijsku politiku ipak se nisu u velikoj mjeri odrazili na alokaciju sredstava za Hrvatsku. Pred nama su intenzivni pregovori vezani uz Višegodišnji financijski okvir i naposljetku postizanje konsenzusa između država članica.

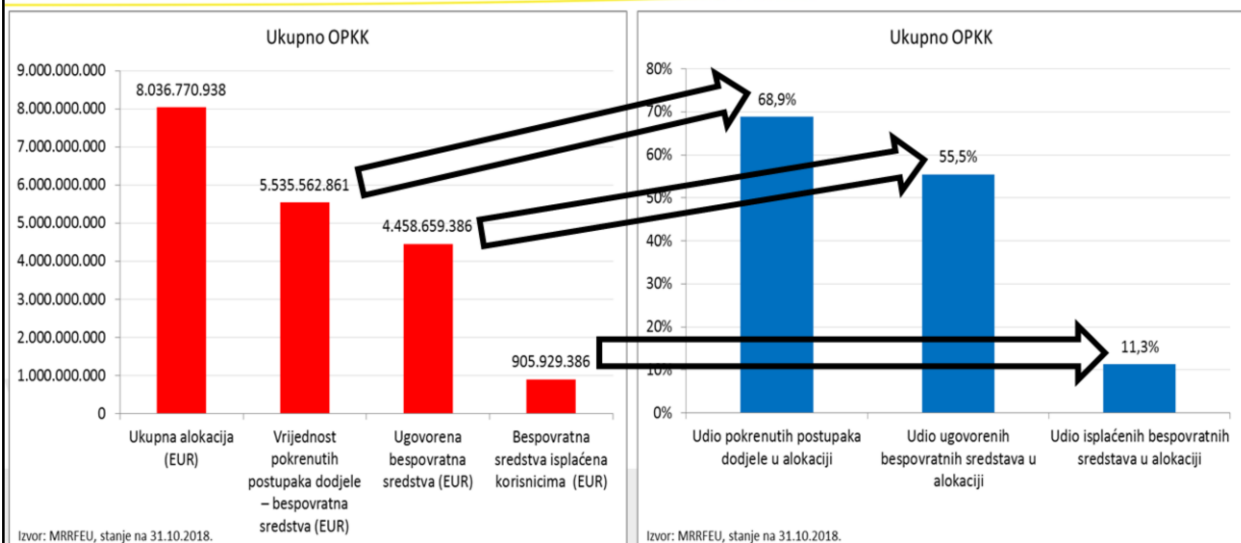
Iskorištenost sredstava po prioritetnim osima u okviru OPKK

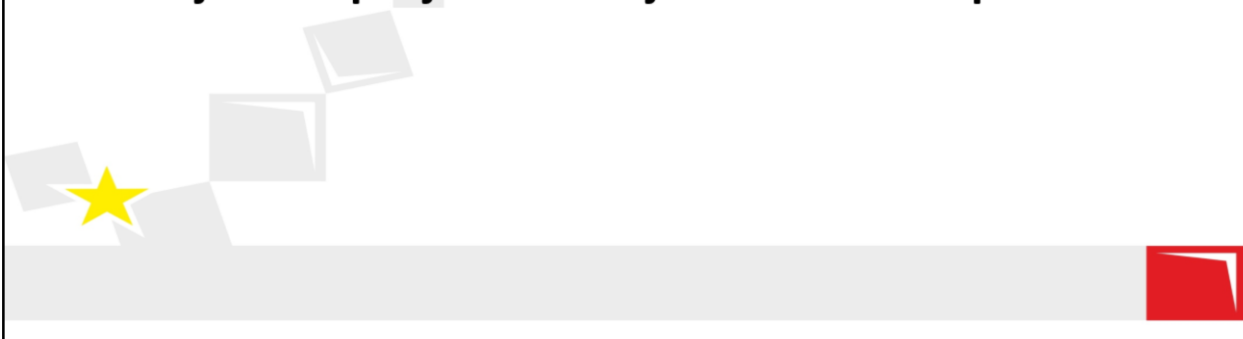
Iskorištenost sredstava – stanje na 31. listopada 2018.

Prioritetna os	Ukupna alokacija (EUR)	Vrijednost pokrenutih postupaka dodjele – bespovratna sredstva (EUR)	Udio pokrenutih postupaka dodjele u alokaciji	Ugovorena bespovratna sredstva (EUR)	Udio ugovorenih bespovratnih sredstava u alokaciji	Bespovratna sredstva isplaćena korisnicima (EUR)	Udio isplaćenih bespovratnih sredstava u alokaciji
PO1	782.108.440	547.059.547	69,95%	309.342.808	39,55%	47.835.534	6,12%
PO2	362.297.271	70.013.158	19,32%	26.315.466	7,26%	1.096.187	0,30%
PO3	1.141.176.480	938.647.895	82,25%	653.925.475	57,30%	316.179.832	27,71%
PO4	625.659.781	423.915.240	67,75%	276.586.600	44,21%	49.329.316	7,88%
PO5	288.701.352	125.820.470	43,58%	125.820.470	43,58%	3.246.631	1,12%
PO6	2.338.071.318	1.594.809.548	68,21%	1.500.525.669	64,18%	122.110.392	5,22%
PO7	1.482.841.691	1.060.398.685	71,51%	1.012.174.719	68,26%	149.469.841	10,08%
PO8	419.411.768	428.273.605	102,11%	249.063.707	59,38%	54.250.072	12,93%
PO9	318.723.289	187.986.842	58,98%	187.873.739	58,95%	115.286.174	36,17%
PO10	277.779.548	158.637.870	57,11%	117.030.733	42,13%	47.125.407	16,97%
Ukupno	8.036.770.938	5.535.562.861	68,88%	4.458.659.386	55,48%	905.929.386	11,27%

Iskorištenost sredstava po prioritetnim osima – UKUPNO OPKK

Primjeri EU projekata i najčešći izazovi u provedbi

Najveći EU projekti:

Pelješki most - Cestovna povezanost s Južnom Dalmacijom

Vrijednost projekta: 4.023.978.948,00 kn

EU sufinanciranje: 2.733.225.710,49 kn

Cilj ovog projekta je ojačati povezanost državnog teritorija na samom jugu zemlje ali i teritorija EU izgradnjom Pelješkog mosta s pristupnim cestama i cestama na Pelješcu

Slatkovodni akvarij i muzej rijeka – KAquarium

Grad Karlovac

Vrijednost projekta: 36.691.939,28 kn

EU sufinanciranje: 36.222.282,45 kn

- Svrha projekta "Slatkovodni akvarij i muzej rijeka – KAquarium" je doprinijeti unaprjeđenju konkurentnosti turističke ponude Karlovca i okolice kroz gradnju javne turističke infrastrukture namijenjene turističkim potrebama lokalnog stanovništva te stvaranje novih turističkih sadržaja i doživljaja.

Obnova i turistička valorizacija kulturno povijesnog kompleksa Kneževe palače

Grad Zadar

Vrijednost projekta: 37.799.651,00 kn

EU sufinanciranje: 35.679.090,57 kn

Projekt Kneževa palača usmjeren je na razvoj turističke infrastrukture kroz turističku valorizaciju kulturne baštine, u cilju povećanja atraktivnosti ZŽ za stanovnike, posjetitelje i poduzetnike u turizmu

Učka 360

Javna ustanova Park Prirode Učka

Vrijednost projekta: 49.907.256,75

EU sufinanciranje: 32.760.684,77

- Opći cilj projekta je unaprjeđenje sustava posjećivanja i edukacije u Parku prirode Učka razvojem infrastrukture i programa za posjetitelje (SCI) ali i podići razinu znanja posjetitelja o Parku prirode Učka kroz unaprjeđenje edukativne komponente u programima posjećivanja

Izgradnja studentskog doma u Virovitici

Vrijednost projekta: 19.373.876,98 kn

EU sufinanciranje: 15.745.656,60 kn

Izgradnja studentskog doma u Virovitici povećat će dostupnost visokog obrazovanja za osobe slabijeg imovinskog statusa i poboljšati životni standard studenata smještenih u studentskom domu.

Izgradnja gradske tržnice u naselju Olajnica u Vukovaru

Ukupna vrijednost projekta: 22.635.671,61 kn

EU sredstva: 17.937.959,73 kn

Ulaganje u izgradnju nove tržnice kao centralnog mjesta trženja lokalnih proizvoda i dostupnosti kvalitetne ponude građanima predstavlja ulaganje koje će doprinijeti jačanju poduzetništva i konkurentnosti malih i srednjih poduzeća

Rekonstrukcija postojećeg i izgradnja drugog kolosijeka željezničke pruge na dionici Dugo Selo-Križevci

Ukupna vrijednost projekta: 1.584.186.069,34 kn

EU sredstva: 1.279.914.884,20 kn

- Projekt rekonstrukcije i izgradnje drugog kolosijeka na dionici Dugo Selo – Križevci je dio velikog projekta uspostave dvokolosiječne željezničke pruge visoke učinkovitosti za mješoviti promet na cijelom prometnom koridoru Državna granica Mađarska/Hrvatska – Koprivnica – Dugo Selo – Zagreb – Karlovac – Krasica – Rijeka – Državna granica Hrvatska/Slovenija. Projekt je dio osnovne željezničke TENT-T mreže, odnosno Mediteranskog koridora.

Izazovi u provedbi projekata

- **Iznimno velika kašnjenja u provedbi projekta i to zbog:**
 - Dugotrajnosti postupaka javne nabave i/ili
 - Neadekvatne provedbe samih ugovora – česti zastoji u radovima, tužbe od strane izvođača radova zbog mijenjanja uvjeta, nedovoljni kapaciteti izvođača
- **Značajan broj projekata (Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava) predmet je produžavanja razdoblja provedbe što dovodi do:**
 - Neadekvatnog planiranja i izvještavanja na razini OPKK (nemogućnost planiranja)
 - Neispunjavanja pokazatelja u samim Ugovorima, ali još i više kumulativno na razini OPKK
 - Sporo provođenje projekta izravno utječe na ocjenu o (ne)ispunjavanju okvira uspješnosti s krajem 2018
 - Neodgovarajuća dinamika apsorpcije sredstava

Izazovi u provedbi projekata

- Ne uzimanje u obzir tendencije povišenja cijena izvođenja građevinskih radova uslijed promjena na tržištu;
 - projektne prijave temelje se na podacima (troškovnicima) starima po nekoliko godina
 - zaprimanje ponuda koje značajno nadilaze planirane vrijednosti često dovode do blokade provedbe projekata
- Nije moguće povećavati iznos dodijeljenih bespovratnih sredstava!
- Nedovoljni kapaciteti Korisnika koji se obično podcjenjuju tijekom pripreme projekta i često se osiguravaju dominantno putem vanjske pomoći
- Dugotrajna i nedovoljno kvalitetna priprema projekata čije se posljedice reflektiraju na provedbu – kontinuirane izmjene i usklađivanja projektne dokumentacije
- Osiguravanje operativnog financiranja izgrađenih projekata (npr. kroz povećanje cijene komunalnih usluga)

Hvala na pozornosti!

Gabrijela Žalac

Ministrica regionalnoga razvoja i
fondova Europske unije

